

Net-minute

MINISTERIE VAN DEFENSIE

LANDMACHTSTAF

CORRESPONDENTIE - ADRES: POSTBUS 90711, 2509 LS 's-GRAVENHAGE

Dit stuk mag niet worden
vermenigvuldigd dan met
toestemming van Hfd Afd
INL/VEIL

Afdeling / Sectie:

Thérèse Schwartzestraat 15

Telefoon: 070 - 73 / 245370 tsl

G E H E I M

Exnr: **46**

Men wordt verzocht bij beantwoording datum en
nummer van deze brief nauwkeurig te vermelden

Aan

Zie verzendlijst

bijlagen:

uw brief van

uw kenmerk

ons nummer

046/2/D/Geh

onderwerp: Maandoverzicht januari 1979

's-Gravenhage,

15 MAART 1979

Hierbij bied ik U het maandoverzicht over de
maand januari 1979 aan, samengesteld door de
Sectie Inlichtingen van de Afdeling Inlichtingen
en Veiligheid van mijn staf.

Ten aanzien van de inhoud moge ik korthedshalve
naar de Samenvatting verwijzen.

Typ :HK

Coll:

DE CHEF LANDMACHTSTAF
VOOR DEZE:
HET HOOFD VAN DE SECTIE INL A
DE LUITENANT-KOLONEL

G. KLOOS

G E H E I M

G E H E I M

Verzendlijst behorende bij brief CLAS nr 046/2/D/Geh

dd 15 MAART 1979

AAN:

exnr brief

exnr bijlage

Minister	1	1
d.t.v.: SG	2	2
C- 1 Lk	3	3 t/m 5
NTC	4	6
C-COKL	5	7
Dir HKS	6	8
Gouv KMA	7	9
C-SMID	8	10 en 11
IGDKL	9	12
Lamat Bonn	⑩	⑬ PV Lamat 1
Lamat Londen	11	14
Lamat Warschau	12	15
Lalumat Parijs	13	16
Lamarlummat Ankara	14	17
Lamarlummat Damascus	15	18
Lamarlummat Jakarta	16	19
Lamarlummat Belgrado	17	20
Lalumat Warschau	18	21
Lulumat Oslo	19	22
Lumarlammat Ottawa	20	23
C- KMar, bur 2.2	21	24
<u>i.a.a.:</u>		
Stasdef C.L.J. van Lent	22	25
Stasdef dr W.P. van Eekelen	23	26
CDS	24	27 en 28 waarvan één ex bester voor HPMV
DGP	25	29
DGM	26	30
DGEF	27	31
DPKL	28	32
DMKL-T	29	33
(NL)Senior National officer		
NORTHAG	30	34
NMR Neth AFCENT	31	35
NMR Neth SHAPE, t.a.v. Maj A Klein	32	36
Voorz CVIN	33	37
MinBuZa/DAV	34	38
MinBuZa/DEU	35	39
CLS	36	40
CMS	37	41
<u>intern:</u>		
CLAS, d.t.v. INLA	38	42
PCLAS	39	43
SCP en SCO	40	44
Sie AZ	41	45
OPN	42 Vern PV 174	46 Vern PV 174
TE	43	47
PL	44	④8 - PV 4
INLA	45	49 t/m 69
Archief	46	70

G E H E I M

GEHEIM

EXnr 70

**MINISTERIE VAN DEFENSIE
LANDMAGHTSTAF
AFD INLN VEIL**

MAANDOVERZICHT

januari 1979

GEHEIM

M A A N D O V E R Z I C H T

J A N U A R I 1 9 7 9

De achter de evaluatie geplaatste letters hebben uitsluitend betrekking op interne verwerking en zijn derhalve voor de geadresseerden niet van belang.

INHOUDSOPGAVE

	<u>BLZ:</u>
<u>SAMENVATTING</u>	1
<u>DEEL I: OOST-EUROPA</u>	
<u>Hoofdstuk A: Politiek</u>	
1. <u>Warschaupakt</u>	
a. Nasleep van de PCC-Zitting	2-4
b. Dissidenten	4-5
2. <u>Sovjet-Unie</u>	
a. Sovjet-Bulgaarse betrekkingen	6-8
b. KGB-Promoties	8-11
c. Personeelsmutaties	11
3. <u>Oost-Duitsland</u>	
a. Staatsbezoek van Honecker aan India	12-13
4. <u>Polen</u>	
Pools Vietnamese Betrekkingen	14-15
<u>Hoofdstuk B: Economie</u>	
1. <u>Polen</u>	
a. Defensie-uitgaven	16
2. <u>Hongarije</u>	
a. Prijsstijgingen	16-19
3. <u>Roemenië</u>	
<u>Defensie-uitgaven</u>	19-20
<u>Hoofdstuk C: Landstrijdkrachten</u>	
1. <u>Activiteiten</u>	
a. Warschaupakt algemeen	21
b. DDR	21-22
c. Tsjechoslowakije	22-23
2. <u>Topstructuur</u>	
a. DDR	24-30
<u>DEEL II: MIDDEN-OOSTEN/AFRIKA</u>	
1. Angola	31-35
<u>DEEL III: VERRE OOSTEN/CHINA</u>	
1. De situatie in Z.O. Azië	36-40
2. <u>China</u>	
a. Binnenlandse politiek	41-47

SAMENVATTING1. Oost-Europa

Hoewel Roemenië zich wat terughoudender opstelt dan eind vorig jaar, blijven de geschillen tussen Roemenië en zijn Warschaupakt partners voortduren. E.e.a. bleek o.m. ook uit het bezoek van partijleider Brezhnev aan Bulgarije en uit het verlagen van de Roemeense defensie-uitgaven.

Ook in deze verslagperiode bleek de belangstelling van de Warschaupaktlanden voor Aziatische landen: begin januari was er een Oostduits staatsbezoek aan India en bood de nieuw-benoemde Poolse ambassadeur, een divisie-generaal, in Vietnam, zijn geloofsbrieven aan.

In de verslagperiode waren de activiteiten van de Warschaupakt landstrijdkrachten ten gevolge van de weersomstandigheden, slechts zeer gering.

2. Midden-Oosten/Afrika

Er zijn enige aanwijzingen dat Angola zijn politieke koers enigszins wijzigt en zich wat minder op de Sovjet-Unie/Cuba zal oriënteren en wat meer op het Westen.

3. Verre-Oosten/China

De tegenstellingen tussen de Sovjet-Unie en China (waar vice-premier Deng een steeds sterker wordende machtspositie inneemt) zijn als gevolg van het conflict tussen Vietnam en Kambodja, opnieuw verscherpt.

DEEL I: OOST-EUROPAHoofdstuk A: Politiek1. Warschaupakta. Nasleep van de PCC-Zitting

identieel

Na de aanvankelijke reeks acties en reacties m.b.t. de afwijkende Roemeense opstelling tijdens de zitting van het Politiek Consultatief Comité van het Warschaupakt op 22 en 23 november j.l. (zie MO 9/78, 10/78) is een betrekkelijke stilte ingetreden. Daarentegen vormt nu, evenals voorgaande jaren, het karakter van de CEMA weer een twistpunt, mede in samenhang met de herdenking van het 30-jarig bestaan van deze hoofdzakelijk Oosteuropese economische "gemeenschap". Hierbij keerde Roemenië zich in het partijdagblad Scinteia op 25 januari opnieuw tegen aantasting van de nationale soevereiniteit over de economieën van de afzonderlijke CEMA-landen: Ook binnen het economische samenwerkingsverband in Oost-Europa moet het principe van nationale onafhankelijkheid gehandhaafd blijven. Elke lidstaat en CP moet in staat blijven zijn eigen economische politiek vast te stellen en samen te werken met de andere CEMA-landen als het dat zelf wenst, en alleen op die terreinen die het zelf wenst. Verder heeft Roemenië te kennen gegeven onafhankelijk van de CEMA een handelsverdrag met de EG te willen sluiten, tegen de wens van Moskou. Voorgaande is niet los te zien van de gebeurtenissen rond de PCC-zitting zoals uit een nieuwjaarsinterview van de Poolse minister voor Buitenlandse Zaken Wojtaszek bleek. Deze verklaarde o.m.: "Nieuwe, effectievere vormen van multilaterale samenwerking hebben zich ontwikkeld binnen het Warschaupakt en de CEMA. Polen heeft een essentiële bijdrage geleverd aan het versterken van de eenheid en activiteit van de socialistische landen, die voor onze veiligheid en ontwikkeling van primair belang is". Verder verklaarde hij nog dat Polen aan de verdere ontwikkeling van de samenwerking en eenheid zal blijven bijdragen.(C-2)(W) Roemenië heeft t.a.v. de machtsovername in Kambodja, begin januari, in vergelijking met de andere WP-landen, die het nieuwe regime erkennen en steunen, een duidelijk afwijkend standpunt ingenomen. Van Roemeense zijde is in Scinteia verklaard dat die machtsovername een bedreiging vormt voor

de wereldvrede en een ernstige slag betekent voor het prestige van het socialisme en de Detente tussen Oost en West. Roemenië keerde zich opnieuw tegen inmenging in binnenlandse aangelegenheden van andere landen, op welke wijze dan ook, en verklaarde zich i.t.t. de Sovjet-Unie en de andere WP-landen vóór behandeling van de Kambodjaanse kwestie in de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties. Opgemerkt dient te worden dat Roemenië sinds mei 1978 met het verdreven regime een vriendschapsverdrag had. (C-2)(R/W)

Andere ontwikkelingen en meldingen m.b.t. de betrekkingen tussen de WP-lidstaten en Roemenië:

- Roemenië zou tijdens de recente PCC-zitting in Moskou, evenals in 1976 in Boekarest, hebben voorgesteld in de top van het Verenigd Opperbevel van de Verenigde WP Strijdkrachten een rotatiesysteem in te voeren. Formeel zou de Sovjet-Unie hier niet tegen zijn, doch zouden de andere NSWP-landen als het tot stemming zou zijn gekomen aan de noodzaak van Sovjet leiding hebben vastgehouden. (D-4)(G)
- Roemenië zou zich gekeerd hebben tegen een voorstel van WP-Opperbevelhebber Kulikov voor een geïntegreerde generale staf waarin alle WP-lidstaten zouden zijn vertegenwoordigd en die in oorlogs- én vreedstijd dringende operationele beslissingen zou kunnen nemen, tegen een voorstel Mongolië WP-lid te maken, en tegen versterking van de nationale strijdkrachten door middel van diensttijdverlenging. Naast Roemenië zouden verder Polen én Hongarije zich tegen een veroordeling van China hebben gekeerd (B-3)(GR)
- Roemenië zou zich volgens een Zuidoosteuropese zegsman door een aantal concessies op het vlak der bewapening en door vrijlating en beperkte rehabilitatie van enkele pro-Sovjet politieke gevangenen speelruimte hebben verworven. (F-6)(GR)
- De Roemeense minister voor Buitenlandse Zaken Andrei is op 29 januari op uitnodiging van zijn Sovjet ambtgenoot Gromyko in Moskou gearriveerd voor overleg. (C-2)(W)
- Sovjet partijleider Brezhnev reisde via Roemenië naar Bulgarije, zonder president-partijleider Ceausescu te ontmoeten (zie pt 2, Sovjet-Bulgaarse betrekkingen).

identieel

Commentaar: Uit alles blijkt dat de geschillen tussen de Sovjet-Unie en de meeste NSWP-landen enerzijds, en Roemenië anderzijds, voortduren. In vergelijking met december valt echter te constateren dat Roemenië zich terughoudender opstelt, doch de vraag blijft wanneer de Sovjet tolerantiegrens bereikt wordt. In dit kader kan het bezoek van Brezhnev c.s. aan Bulgarije als belangrijk beoordeeld worden, evenals het ruim tevoren aangekondigde bezoek van Andrei aan de Sovjet-Unie. Van belang is mogelijk ook een artikel in het theoretisch orgaan van de CPSU "Kommunist" (1/79) van de Bulgaarse minister van Buitenlandse Zaken, Mladeno, waarin deze behalve op het belang van het "proletarisch internationalisme" er ook op rijst dat "het meer dan ooit noodzaak is de nationale belangen van ieder socialistisch land afzonderlijk met de collectieve belangen van de gehele (socialistische) gemeenschap actief te verenigen en de acties op het internationale vlak te coördineren. De bovenstaande meldingen ten aanzien van de Roemeense opstelling tijdens de PCC-zitting bevestigen gedeeltelijk de in MO 9/78 en 10/78 getrokken conclusies, vooral de tweede melding. De eerste melding lijkt strijdig te zijn met de Roemeense verklaring dat de eigen strijdkrachten slechts onder nationaal bevel kunnen optreden, doch kan verenigbaar zijn als het Verenigd Opperbevel slechts een coördinerende taak zou hebben of krijgen. Wat betreft de derde melding is bekend dat Roemenië onlangs in de Sovjet-Unie enkele nieuwe wapensystemen heeft verworven, doch over een eventuele vrijlating en beperkte rehabilitatie van pro-Sovjet figuren ontbreekt iedere verdere aanwijzing. Aan te nemen valt dat de meningsverschillen tussen de Sovjet-Unie en het WP enerzijds, Roemenië anderzijds, tijdens Andrei's bezoek aan de Sovjet Unie de boventoon zullen voeren.

stgeheim

b. Dissidenten

Op 20 en 21 januari heeft een vertegenwoordiger van het Poolse

Comité voor Sociale Weerbaarheid besprekingen gevoerd met leden van het Sovjet Comité voor de Verdediging van de Mensenrechten, onder wie Sakharov. Hierbij zou toekomstige samenwerking aan de orde zijn geweest, en het illegale Poolse blad Krietyka zou een speciaal nummer over de Sovjet-Unie in voorbereiding hebben in samenwerking met het Sovjet comité.

Het recent vertraagd verschenen tweede nummer van Krietyka was grotendeels aan de Tsjechoslowaakse Charta '77 beweging gewijd, en de tot dusver Pools-Tsjechoslowaakse redactie zou zijn uitgebreid met een Hongaar. (C-3)(W)

identieel

Commentaar: Indien de ontmoeting daadwerkelijk heeft plaatsgevonden is van een zeer opmerkelijke ontwikkeling te spreken. Na een tweetal Pools-Tsjechoslowaakse ontmoetingen in de zomer van 1978 zou hierdoor de internationale dissidenten beweging een extra dimensie hebben gekregen, die des te belangrijker is door het Internationalisme dat de Oosteuropese en Sovjet leiders zélf in hun vaandel voeren, m.a.w. de leiders zouden met hun eigen wapens bestreden gaan worden. Dit verklaart dat in het vroege najaar van 1978 in Polen en vooral Tsjechoslowakije betrekkelijk krachtig tegen de betrokkenen is opgetreden, zij het dat de maatregelen in Polen weer zijn teruggedraaid. Voor zover bekend wordt een aantal der in Tsjechoslowakije betrokkenen nog steeds vastgehouden. Tenslotte moet nog worden opgemerkt dat Sakharov zich eind januari nogal pessimistisch en ontmoedigd toonde over de betekenis en de kans op succes van zijn optreden jegens de Sovjet leiders, hetgeen op het eerste gezicht in scherp contrast met de gemelde ontmoeting zou staan.

2. Sovjet-Unie

a. Sovjet-Bulgaarse betrekkingen

Van 13 tot 17 januari bracht Sovjet partijleider Brezhnev een onverwacht en onaangekondigd bezoek aan Bulgarije, vergezeld door een kleine delegatie waarvan het onlangs benoemde Politbureaulid, partijsecretaris Chernenko, het enige prominente lid was. Op de heenreis per trein werd via Roemenië gereisd, waar een ontmoeting plaatsvond met vice-president, tevens lid van het Politiek Uitvoerend Comité van de Roemeense CP en partijsecretaris, Bobu en onder meer plv. Minister van Buitenlandse Zaken Oancea. Brezhnev's reis werd voorgesteld als kort vriendschappelijk bezoek aan Bulgarije, bedoeld om Brezhnev rust te geven. Reeds kort na aankomst echter, woonden Brezhnev en Chernenko een zitting van het Bulgaarse Politbureau bij, en tijdens het bezoek vonden meerdere besprekingen met de Bulgaarse partijleider Zhivkov en andere hoge Bulgaarse partijfunctionarissen plaats.

Zhivkov verklaarde dat "alomvattende samenwerking en steeds nauwere toenadering" tussen de twee landen besproken was, zoals ook tot uitdrukking kwam in een Sovjet persbericht, en dat openhartig gesproken was over de moeilijkheden die Bulgarije ondervindt bij het ten uitvoer brengen van het vijfjarenplan. Brezhnev sprak over toenadering tussen de twee landen die "diepgaande studie en gestadige voortgang eist", waarbij hij tevens stelde dat de "economische afdelingen altijd de situatie in de hand moeten houden en niet langs verborgen wegen moeten optreden, zoals ongelukkigerwijs nog gebeurt". In zijn rede kwam verder tot uitdrukking dat gesproken is over verdere versterking van de bestaande nauwe politieke, economische, ideologische en defensieve samenwerking tussen de twee landen, Brezhnev stelde bovendien de Sovjet-Bulgaarse betrekkingen voor, als voorbeeld van het "Socialistisch Internationalisme in actie".

Beide leiders, doch vooral Zhivkov, hebben tevens op de besluiten van het Politiek Consultatief Comité van het Warschaupakt van november j.l. en op het streven naar betrekkingen van vriendschap en goede nabuurschap op de Balkan gewezen.

Afgaande op officiële uitspraken zou overigens Brezhnev's bezoek voortijdig zijn afgebroken, waarbij zowel Brezhnev als Zhivkov persspeculaties over het karakter van het bezoek en van de besprekingen afwezen, nochtans wezen op de ontwikkeling van de onderlinge samenwerking en waarbij met name Brezhnev wees op de noodzaak van verdere specialisatie en samenwerking in het Oostblok, met name op het economische vlak (CEMA).

Tevens toonden de twee leiders zich gelukkig met de ontwikkelingen in Kambodja.

(B-2)(GR/W)

Commentaar : Omdat Brezhnev nog slechts onregelmatig buitenlandse of grotere binnenlandse reizen onderneemt krijgen deze daardoor des te grotere betekenis. Dit kan zeker gezegd worden voor Brezhnev's reis naar Bulgarije via Roemenië, temeer omdat ook Politbureaulid-partijsecretaris Kirilenko medio november Bulgarije bezocht. Deze trip was Brezhnev's eerste buitenlandse reis ná het geruchtmakende bezoek van de Chinese partijleider Hua Kuo-feng aan Roemenië en Joegoslavië in augustus j.l. en volgde bovendien betrekking kort op het geruchtmakende optreden van de Roemeense partijleider Ceausescu rond de zitting van het Politiek Consultatief Comité van het Warschaupakt. Een nauwe samenhang met deze gebeurtenissen lijkt daarom waarschijnlijk, gezien de ostentatieve treinreis door Roemenië en gelet op de berichtgeving rond Brezhnev's Bulgaarse bezoek waarin een aantal elementen naar voren kwam die juist Roemenië (en Joegoslavië) afwijzen. Dit betreft enerzijds de verdergaande samenwerking met de Sovjet-Unie in bi- en multilateraal verband op het terrein van de politiek, economie, ideologie en verdediging, anderzijds onder meer de opstelling ten aanzien van de ontwikkelingen in Kambodja. Bovendien viel op dat Brezhnev's doorreis door Roemenië en diens ontmoeting met Bobuc.s. in de Sovjet media werd verzwegen, terwijl daarentegen de doorreis door de Moldavische Sovjet Republiek (vroeger Roemeens grondgebied) wel uitvoerig aandacht kreeg in het kader van een ontmoeting met de Moldavische partijleider Bodyul.

Verder viel op dat de Roemeense vice-premier Burtica, tevens lid van het Permanent Bureau (=Politbureau) van de Roemeense CP en minister voor Buitenlandse Handel en Internationale Economische Samenwerking, zich ten tijde van Brezhnev's aankomst op 13 januari eveneens in Bulgarije bevond, doch er zijn geen aanwijzingen dat tussen hen een ontmoeting plaatsvond. Gezien de Sovjet en Bulgaarse commentaren rond Brezhnev's reis en gelet op het plotselinge afbreken van de reis zijn de daadwerkelijke resultaten mogelijk voor de Sovjet-Unie teleurstellend geweest. De kans bestaat echter dat één of meer geheime akkoorden zijn gesloten, mogelijk om (geheime) afspraken van de laatste PCC-zitting uit te werken. In dit kader is een onbevestigde melding voorhanden dat zou zijn besloten de Sovjet militaire presentie, tot dusver beperkt tot specialisten, te versterken met "normale" militaire eenheden. Gelet op Zhivkov's uitlatingen over Bulgaarse moeilijkheden bij het ten uitvoer brengen van het vijfjarenplan, tenslotte, is niet uit te sluiten dat Brezhnev's bezoek te maken had met politieke geschillen binnen de Bulgaarse CP t.a.v. de opstelling jegens en samenwerking met de Sovjet-Unie, zoals in Oosteuropese (door Roemenië geïnspireerde ?) kringen volgens niet bevestigde berichten te beluisteren zou zijn geweest. Hieraan moet echter worden toegevoegd dat al eerder in 1978 berichten circuleerden over groepen in de Bulgaarse CP welke een grotere distantie t.o.v. de SU zouden willen bewaren.

stgeheim b. KGB-Promoties

Ter gelegenheid van de uitreiking van eretekenen aan een aantal partij- en staatsfunctionarissen door Brezhnev op 27 december j.l. werden drie leidende functionarissen van de Staatsveiligheidsdienst KGB van kolonel-generaal tot legergeneraal bevorderd.

Het betreft de 1e plv.voorzitter en hoofd van het 1e Hoofddirectoraat (Buitenlandse Operaties) TSVIGUN, plv.voorzitter en hoofd van de KGB Grenstroepen MATROSOV, beiden 61 jaar oud, en de 71-jarige plv.voorzitter TSINEV wiens werkterrein niet bekend is. Door deze benoemingen hebben nu vier leidende KGB functionarissen de rang van legergeneraal. (C-2)(W)

den- Commentaar : Gezien zijn carrièrepatroon is niet uit te sluiten dat Tsinev het "Strijdkrachten Directoraat" van het KGB leidt. De bevordering van Tsvigun en Matrosov kan op verschillende wijzen worden uitgelegd, waarbij niet is uit te sluiten dat elementen van die interpretaties samengaan :

1. Gezien de omstandigheden van hun bevordering kan een en ander worden gezien als eerbetoon voor bewezen diensten, persoonlijk dan wel voor de door hen geleide KGB directoraten c.q. Hoofddirectoraten. Met name wat betreft Tsvigun kan dit betekenen dat het buitenlandse inlichtingenapparaat bijzondere prestaties heeft geleverd. Wat betreft Matrosov zou diens bevordering dan de belangrijke rol onderstrepen die de Grenstroepen hebben bij de bescherming van de Sovjet-Unie tegen ongewenste externe invloeden.
2. De drie bevorderingen kunnen worden gezien als onderdeel van een opwaardering van het KGB in het kader van de nieuwe wet op de ministerraad van 5 juli 1978. Deze wet vormde het KGB om van "Comité voor de Staatsveiligheid van de Ministerraad van de USSR" tot "Comité voor de Staatsveiligheid van de USSR". Hierdoor werd mede tot uitdrukking gebracht dat het KGB niet alleen ondergeschikt is aan het Presidium van de Ministerraad, doch ook verantwoording verschuldigd is aan, en direct ondergeschikt is aan het Politbureau en het Centraal Comité van de CPSU. Om KGB-Voorzitter Andropov in rang boven zijn 1e plaatsvervanger Tsvigun en zijn plaatsvervangers Matrosov en Tsinev te doen uitstijgen, anders dan door zijn officiële functie en Politbureaulidmaatschap, zou een en ander kunnen leiden tot diens bevoor-

ring tot Maarschalk van de Sovjet-Unie. Een precedent hiervoor vormt Beria.

3. De twee bevorderingen kunnen voorbodes zijn van benoemingen in of overplaatsingen naar andere functies. Hierbij valt enerzijds te denken aan het op een zijspoor zetten van Andropov, hetgeen op dit moment, niet erg voor de hand lijkt te liggen, anderzijds aan de overplaatsing van Tsvigun en/of Matrosov naar een andere dienst. Wat betreft Matrosov lijkt dit laatste minder waarschijnlijk daar zijn carrière zich geheel binnen de (KGB) Grenstroepen heeft afgespeeld en hij bovendien geen deel uitmaakt van een van de hogere partijorganen. Tsvigun, daarentegen, zou tot de persoonlijke vriendenkring van partijleider Brezhnev behoren en is sinds 1971 kandidaatlid van het Centraal Comité van de CPSU. Zijn carrièrepatroon betreft ook geheel de KGB (en voorlopers), doch wordt gekenmerkt door een breder ervaring met zowel verantwoordelijkheden op het vlak van de binnenlandse veiligheid als op het vlak der buitenlandse inlichtingendienst. Hierdoor kan hij in aanmerking komen voor de opvolging van Andropov indien deze als KGB-voorzitter vervangen mocht worden, zij het dat hij slechts vier jaar jonger is dan Andropov. Denkbaar zou zijn dat hij ter verbreding van zijn ervaring tijdelijk naar een ander orgaan zou overgaan, dan wel dat hij wordt voorbereid voor een nog belangrijker functie. Hierbij ware te denken aan de functie van secretaris van de Verdedigingsraad, waarvan hij nu krachtens zijn functie al lid zou zijn, aan de functie van minister voor Binnenlandse zaken (nú Lrgen Shchelokov) of de functie van Hoofd van het Politiek Hoofddirectoraat van de Sovjet Strijdkrachten (nú Lrgen Yepishev). In deze interpretatie zou Brezhnev er in slagen een van zijn vertrouwelingen op een belangrijke post

in de strijdkrachten te plaatsen.

geheim c. Personeels mutaties

Naast een relatief groot aantal mutaties op het niveau van de Unie Republieken van de Sovjet-Unie, hebben zich ook enkele belangrijke wijzigingen op het Centrale niveau voorgedaan, o.a. veroorzaakt door het overlijden van de minister van Defensieindustrie Zverev op 17 december, de minister voor de Landwinning en Waterbronnen Alekseyevski op 1 januari en de minister voor de Bouwmaterialenindustrie Grishmanov op 4 januari. Van hen is de laatste inmiddels opgevolgd door Vashin en voor de opvolging van Zverev werd diens 1e plaatsvervanger Finogenov aangewezen. Door een en ander werd nog eens de aandacht gevestigd op de hoge leeftijd van de Sovjet ministers. Hun gemiddelde leeftijd bedroeg voor de 2 bekend geworden benoemingen 64 jaar; met leeftijden variërend van 46 tot 80. Het overgrote deel der Sovjet ministers, circa 80%, heeft de officiële Sovjet pensioengerechtigde leeftijd van 60 jaar overschreden, terwijl circa 55% van de ministers ouder is dan 65 jaar, en circa 25% zelfs ouder dan 70 jaar. Eens te meer wordt hierdoor de veroudering van de Sovjet leiders onderstreept, waarbij echter opgemerkt dient te worden dat de Sovjet ministers veel meer beleidsuitvoerders dan beleidsvormgevers zijn. De beleidsvorming vindt grotendeels plaats in het Politbureau en Secretariaat van het Centraal Comité van de CPSU, waar hoge leeftijden eveneens de boventoon voeren. (C-2)(W)

3. Oost-Duitslanda. Staatsbezoek van Honecker aan India

Van 8 tot 12 januari bracht een DDR delegatie onder leiding van staatshoofd-partijleider Honecker een officieel bezoek aan India. Tot de delegatie behoorden verder onder meer premier Stoph, partijsecretarissen Axen en Mittag, vice-premier Weiss, minister voor buitenlandse zaken Fischer en diens plaatsvervanger Willerding, alsmede plv minister voor buitenlandse handel Sachse. Aan Indiase zijde werden als gesprekspartners o.m. president Reddy, premier Desai en minister van defensie Ram genoemd.

Bij het vertrek naar India was Sovjet-ambassadeur Abrassimov op opvallende wijze aanwezig. Tijdens het bezoek werd een langlopend akkoord getekend over economische, industriële en wetenschappelijk-technische samenwerking, dat o.m. voorziet in een verdubbeling van de onderlinge handel tegen 1985.

Voorts werd een samenwerkingsakkoord gesloten op het gebied van de koopvaardij. De gezamenlijke slotverklaring, tenslotte, stelde dat de officiële gesprekken verliepen in een sfeer van vriendschap en goede verstandhouding, en constateerde een verregaande overeenstemming van standpunten ten aanzien van de besproken vraagstukken. Beide zijden bekrachtigden onder meer hun steun voor de omvorming van de Indische Oceaan tot vredeszone, overeenkomstig het streven van de aanliggende staten en ten nutte van alle volkeren der aarde (C-2)(W)

Commentaar: Afgaande op de gepubliceerde namen van delegatieleden, op de gezamenlijke slotverklaring en de gesloten akkoorden, vormden de onderlinge economische betrekkingen het zwaartepunt van de besprekingen.

Daarnaast vormde de internationale toestand, met name de toestand in Azië, een belangrijk gesprekspunt. Gelet op het gewicht van de belangrijkste delegatieleden en de omvang van de delegatie, de resultaten en de bewoording van de gezamenlijke verklaring kan mogelijk niet van een erg succesvol bezoek gesproken worden.

Zeer opvallend was de omvang van de DDR delegatie, die volgens verschillende Westerse berichten varieerde van 120-167 man, waarvan in de Oostduitse berichtgeving slechts een tiental werd geïdentificeerd.

Naast de onvermijdelijk administratieve en protocol functionarissen omvatte de delegatie waarschijnlijk een aantal veiligheidsfunctionarissen en journalisten, én, gelet op de deelname van de Indiase minister van defensie aan de besprekingen, mogelijk ook militaire

functionarissen. In dit verband dient vermeld te worden dat de Oostduitse minister van defensie Hoffmann bij het vertrek naar India als "uitzwaaijer" aanwezig was, waarbij echter opgemerkt moet worden dat dit mede gezien zijn Politbureaulidmaatschap géén ongebruikelijke gang van zaken is.

Gelet op de stand der politieke en economische betrekkingen tussen de DDR en India was de Oostduitse delegatie abnormaal groot. Tezamen met het feit dat Abrassimov op opvallende wijze bij het vertrek van Honecker c.s. naar India aanwezig was, en gezien de verkoeling van de betrekkingen tussen India enerzijds en de Sovjet-Unie en DDR anderzijds sedert het aan de macht komen van Desai en de Janata Partijcombinatie, alsmede Indiase bezorgdheid over de toenemende Sovjet invloed in het buurland Afghanistan, kan e.e.a. worden uitgelegd als teken van het belang dat de DDR (en de Sovjet-Unie) aan goede betrekkingen met India hechten. In dit verband is dan ook van belang dat een voor Honecker's heen- of terugreis voorgenomen bezoek aan Afghanistan op wens van India zou zijn vervallen.

Eerdere berichten dat Sovjet president-partijleider Brezhnev omstreeks dit tijdstip zelf naar India zou gaan, duiden bovendien op de mogelijkheid dat Honecker min of meer als vertegenwoordiger van Brezhnev India bezocht. Formeel betrof Honecker's bezoek een tegenbezoek voor dat van de toenmalige Indiase premier Indira Gandhi aan de DDR in juli 1976.

4. Polen

stgeheim

Pools Vietnamese Betrekkingen

OP 4 januari bood de nieuwe Poolse ambassadeur in Vietnam, Sliwinski, zijn geloofsbrieven aan bij de Vietnamese vice-president. Ter gelegenheid van zijn benoeming publiceerde het officiële partijdagblad Trybuna Ludu, op 6 oktober j.l., onder meer de volgende biografische gegevens:

"Jan Sliwinski werd in 1921 in Bohorodczany in een arbeidersgezin geboren. Hij behaalde een doctoraat in de militaire wetenschappen en is een gegradueerde van de Vorosilov Hogere Militaire Academie. Vanaf zijn 20e jaar nam hij deel aan de strijd tegen de Nazi indringer" (aan het Oostfront).. "Na de oorlog hielp hij bij de consolidatie van het volksgezag en bekleedde hij verantwoordelijke functies in de Poolse Strijdkrachten. Hij was, bijvoorbeeld, afdelingscommandant van de Generaal K. Swierczewski Generale Staf Academie, legercommandant, hoofd van het Hoofd Inspectoraat "Opleidingen" van het Ministerie van Defensie en permanent vertegenwoordiger van de Poolse strijdkrachten bij de Staf van de Verenigde Strijdkrachten van het Warschaupakt. ... Tot voor kort was hij speciale vertegenwoordiger van de Chef Generale Staf. Hij heeft de rang van divisie-generaal en is lid van de Poolse Verenigde Arbeiders Partij." (C-2)(W)

heim

Commentaar: Sliwinski was van circa 1965 tot 1973 permanent vertegenwoordiger van de Poolse strijdkrachten bij de Staf van de Verenigde Strijdkrachten van het Warschaupakt. Laatstelijk werd hij geïdentificeerd als plaatsvervangend Chef Generale Staf voor technische projecten, hetgeen waarschijnlijk de hierboven laatstgenoemde functie van "speciaal vertegenwoordiger" betreft.

De Chinezen tonen grote belangstelling voor Sliwinski's benoeming tot ambassadeur, hetgeen te verklaren is door de Sino-Vietnamese spanningen enerzijds en door de Sino-Sovjet Conflict anderzijds. In deze context wordt tevens verwezen naar het medio december geratificeerde Sovjet-Vietnamese Vriendschapsverdrag en naar de recente zitting van het Politiek Consultatief Comité van het Warschaupakt waar mogelijk een symbolische NSWP-bijdrage

aan Sovjet militaire activiteiten buiten Europa, met name t.o.v. China, aan de orde zou zijn geweest. (Zie MO 9/78, 10/78). Tevens kan verwezen worden naar de uitspraak van Sovjet partijsecretaris Ponomarov, tijdens de grote "theoretische" conferentie in Sofia medio december j.l. (zie MO 10/78), dat de landen van de socialistische gemeenschap allesomvattende steun en hulp aan Vietnam hadden toegezegd. Opvallend was verder dat Sliwinski al medio december in Vietnam zou zijn aangekomen, d.w.z. vóór het Vietnamese offensief tegen Kambodja waarbij dat land feitelijk gedeels onder Vietnamese controle werd gebracht. Mede in het licht van de inhoud van de groetboodschap die de Poolse en Hongaarse Ministers van Defensie, Jaruzelski en Czinege, sinds december j.l. aan hun Vietnamese collega deden toekomen, en Sliwinski's carrière is het niet uit te sluiten dat deze naast zijn ambassadeursfunctie in Vietnam teven belast is, of wordt, met een coördinerende taak ten aanzien van militaire hulpverlening en opleidingssteun van de zijde van de Warschaupakt lidstaten. Overigens dient te worden opgemerkt dat de benoeming van hoge Poolse militairen in ambassadeursfuncties eerder is voorgekomen, n.l. een vroegere commandant van de Poolse luchtverdediging, divgen Paszkovski, in Angola kort ná de met Cubaanse hulp ten voordele van de MPLA besliste burgeroorlog, en van divgen Korczynski in Algerije.

Hoofdstuk B: Economie1. Polena. Defensie-uitgaven

Hoewel volgens eerder verschenen persberichten de Poolse regering en partijleiding zou hebben besloten het defensie-budget op het niveau van 1978 (te weten 58,7 miljard Zlotys) te bevriezen en niet in te gaan op Sovjet druk op de WP-landen meer geld uit te geven aan defensie, blijkt uit de gepubliceerde begroting dat de defensie-uitgaven in 1979 61,31 miljard Zlotys zullen bedragen. Dit betekent dat een groei van de defensie-uitgaven met 4,5% is gepland.

In 1977 was volgens de officiële cijfers voor defensie 57,3 miljard Zlotys uitgetrokken. De groei van de defensie-uitgaven zal dit jaar daardoor die van vorig jaar overtreffen (1979 ten opzichte van 1978 4,5 %, 1978 ten opzichte van 1977 2,3%). Hieraan moet echter worden toegevoegd, dat betwijfeld moet worden of de officiële defensiebegroting een realistisch beeld geeft van de Poolse defensie-inspanning.

2. Hongarijea. Prijsstijgingen

Voor een aantal consumptiegoederen zijn begin januari prijsverhogingen aangekondigd. Zo zal de benzineprijs met ongeveer 25% worden verhoogd. De tabaksprijzen stijgen met gemiddeld 30%. De prijs van rijst (in Hongarije een populair artikel) zal zo'n 50% omhoog gaan. Bier wordt 20% duurder, dagbladen en tijdschriften gemiddeld 40%, terwijl de prijzen van een aantal bouwmaterialen eveneens (sterk) zijn verhoogd.

Als gevolg van deze prijsstijgingen zal het algemene prijspeil voor de consument met zo'n 2,8% omhoog gaan. (B-2)(W,G)

Commentaar: Bovengenoemde prijsstijgingen zullen de Hongaarse bevolking nauwelijks verrast hebben, aangezien ook vorig jaar januari de prijzen van een aantal consumptie-artikelen werden verhoogd en dergelijke prijsverhogingen sinds 1975 geregeld zijn doorgevoerd.

Van officiële zijde werd meegedeeld, dat de prijsstijgingen van dit jaar het begrotingsevenwicht en het evenwicht tussen vraag en aanbod moeten bevorderen. Tevens werd verwezen naar ontwikkelingen op de wereldmarkt, welke prijsverhogingen noodzakelijk maakten.

In dit verband kan voor wat betreft tabak en rijst onder meer worden vastgesteld, dat de oogst in Hongarije zelf in 1978 niet het niveau van het daaraan voorafgaande jaar heeft weten te halen. Dit geldt met name voor de rijstoogst. Dit zal een grotere import uit niet-socialistische landen noodzakelijk maken.

Ten aanzien van de benzineprijs kan worden opgemerkt, dat deze nu voor de eerste maal sinds 1975 is opgetrokken. Deze prijsverhoging moet gezien worden in het licht van het feit, dat dit jaar de COMECON-landen voor uit de SU geïmporteerde olie, prijzen moeten betalen die het niveau van de 1978-wereldmarktprijzen zeer dicht benaderen. De door deze landen te betalen prijs is gebaseerd op de gemiddelde wereldmarktprijs van de vijf daaraan voorafgaande jaren. In de voor dit jaar geldende periode 1974-1978 wordt met het jaar 1974, waarin de olieprijsen sterk omhoog gingen, aangevangen en is het laatste jaar (1973) waarin de olieprijsen relatief laag waren, verdwenen.

Hongarije, dat slechts 2,1 à 2,2 miljoen ton olie zelf produceert is sterk afhankelijk van de voor het overgrote deel uit de SU geïmporteerde olie. Vorig jaar importeerde Hongarije 8,5 miljoen ton olie uit de SU. Daarvan moest 1 miljoen ton met "harde valuta" worden betaald. In 1979 is een soortgelijke regeling te voorzien. De prijsverhoging van zo'n 20% welke voor de Sovjet-olie op grond van de prijzen in de nu geldende periode 1974-1978 moet worden betaald, maakt de olie-invoer extra duur voor Hongarije. In dit verband kan tevens worden vermeld, dat de Hongaarse regering op de recentelijk door de OPEC aangekondigde olieprijsverhoging heeft gereageerd met de aankondiging, dat het grootste deel van de olie-import uit niet-socialistische landen (welke minder dan 1 miljoen ton bedraagt) zal worden geannuleerd. Feit blijft in ieder geval, dat de particuliere autobezitter in ieder geval een deel van de financiële last welke door de hogere prijs van

geïmporteerde olie wordt veroorzaakt, krijgt te dragen.

De nu aangekondigde prijsverhogingen zullen de levensstandaard van de Hongaarse bevolking niet ernstig aantasten. Op de verhoging van het algemene prijspeil met ongeveer 2,8% die er het gevolg van is, zal dit jaar nog een verdere stijging volgen: Het economisch plan voor 1979 voorziet namelijk voor dit gehele jaar in een stijging van de prijzen van consumptieartikelen met 4,7 à 4,9%. Deze prijsstijgingen maken deel uit van een meeromvattend beleid dat een effectieve aanpak beoogt van de economische moeilijkheden waar Hongarije mee te kampen heeft. Zij moeten ertoe bijdragen dat de groei van de binnenlandse consumptie (en de import alsmede de staatssubsidies) enigszins aan banden wordt gelegd. Daardoor zou een belangrijke stap gezet zijn naar herstel van het evenwicht in de Hongaarse economie. Het gehele economische plan voor dit jaar is erop gericht voor de verwezenlijking van deze doelstelling een stevige basis te leggen. In het 1979-plan is dan ook vastgelegd, dat het reëelinkomen per hoofd van de bevolking dit jaar met slechts 1,5-2% mag toenemen. Voor 1978 lag dit stijgingspercentage nog op 3%, terwijl in 1977 nog een groei met 4,5% werd gerealiseerd. In dit verband moet tevens worden gewezen op de maatregelen die zijn genomen om de loonsontwikkeling strakker in de hand te houden. Deze moeten ook een verhoging van de efficiency van de Hongaarse bedrijven bevorderen. Het plan voor 1979, dat voorziet in een groei van het nationaal inkomen met slechts 3 à 4% (Plan 1978: 5%, gerealiseerd in 1977 ongeveer 8%) en voor industrie en landbouw stijgingspercentages van resp 4% en 3,5% voorziet, heeft ten behoeve van het herstel van het evenwicht in de Hongaarse economie tevens een restrictief investeringsbeleid vastgesteld. In 1978 hebben de investeringen het geplande niveau (180-182 miljard Forint) waarschijnlijk ruimschoots overschreden, hetgeen

sterk tot de onevenwichtige ontwikkeling van de Hongaarse economie heeft bijgedragen. De verslechtering van de handelsbalans met het Westen die in 1978 is opgetreden en die tot een verdere groei van de "harde valuta" schuldenlast heeft geleid, zal (ook) door een rationalisatie van de export-productie en een verdere stimulering van de uitvoer (onder meer door de in november 1978 doorgevoerde devaluatie van de Forint ten opzichte van een aantal West-Europese munteenheden) tot staan moeten worden gebracht. Realisering van dit doel vormt een van de belangrijkste grondslagen voor het herstel van het evenwicht in de Hongaarse economie.

In het licht van de moeilijke economische situatie waarin Hongarije verkeert, is het onwaarschijnlijk dat een verhoging van de defensie-uitgaven, waartoe tijdens de bijeenkomst van het PCC in november 1978 door de WP-landen (met uitzondering van Roemenië) besloten is, de Hongaarse leiding zeker in het licht van hun economische ("versoberings")beleid erg gelegen komt: Ondanks andersluidende, officiële verklaringen zou Hongarije dan ook besloten hebben een reële verhoging van het defensie-budget tot 1980 uit te stellen.

3. Roemenië

Defensie-uitgaven

Het Politiek Uitvoerend Comité van de Roemeense CP heeft medio december 1978 besloten de voor 1979 geplande defensie-uitgaven met ongeveer 500 miljoen Lei te verlagen. Het vrijgekomen geld zal worden gebruikt om de kinderbijslag te verhogen. Daarmee is de verhoging van de defensiebegroting voor dit jaar ten opzichte van 1978, welke op 3 november door de Grote Nationale Vergadering was goedgekeurd (zie MO 9/78), weer teruggedraaid. Het Uitvoerend Comité heeft wel verklaard, dat de korting van de defensie-uitgaven de "...corresponding funding of our armed forces, the strengthening of their fighting capacity, or assuring conditions necessary for defending the fatherland, its independence, and sovereignty" niet nadelig zou beïnvloeden. (B-2)(W,G,Gr)

Commentaar: Het besluit van het Uitvoerend Comité betekent onder meer dat de oorspronkelijk geplande korting van de uitkeringen voor kinderen, namelijk van 9,480 miljoen Lei in 1979 (een vermindering van 3,3%), weer is teruggedraaid. Het weerspiegelt de opstelling van Ceaucescu tijdens de bijeenkomst van het Politiek Consultatief Comité in november 1978.

De invloed van de verlaging van de defensie-uitgaven op de defensiecapaciteit van Roemenië moet niet te hoog worden aangeslagen: Het moderniseringsprogramma, dat onder meer al heeft voorzien in de aankoop van een beperkt aantal MIG 23/FLOGGER gevechtsvliegtuigen en T-72 tanks, wordt er waarschijnlijk niet nadelig door beïnvloed.

De gevolgen van het besluit van het Uitvoerend Comité zullen dan ook beperkt blijven. De vermindering van de defensie-uitgaven onderstreept primair het publiekelijk sterk benadrukte streven van Ceaucescu de levensstandaard in Roemenië te verhogen.

Hoofdstuk C: Landstrijdkrachten1. Activiteitena. Warschaupakt algemeen

Voornamelijk als gevolg van de zeer slechte weersomstandigheden was de oefen/opleidingsactiviteit bij de Warschapaktlandstrijdkrachten in de Centrale Sector, gedurende het begin van de verslagperiode, slechts zeer gering. Vanaf ongeveer medio januari namen de activiteiten over de gehele sector geleidelijk aan toe en waren tegen het einde van de maand intensief. De gevechtsopleidingen bestonden tegen het eind van de verslagperiode uit overwegend divisiegeleide regimentsoefeningen, waarbij in enkele gevallen sprake was van tweepartijenoefeningen, door elementen van meerdere divisies.

b. DDR(1) GSVG

- (a) Gedurende de verslagperiode werden, tijdens een oefening door elementen van 2 GdeTklr/ GSVG, elementen van 1 Lk (NL) als (aangenomen) tegenstander voorgesteld.

(B-2)

Commentaar: Voorzover hier bekend is het voor het eerst dat Nederlandse eenheden als (gefingeerde) vijand fungeren bij oefeningen van WP-strijdkrachten. Dit in tegenstelling tot eenheden van de Bundeswehr, die deze eer regelmatig te beurt valt. Opgemerkt dient te worden dat grote terughoudendheid moet worden betracht bij het trekken van conclusies betreffende een eventuele oorlogstaak van genoemde WP-eenheden naar aanleiding van dit gegeven.

- (b) Op het oefenterrein Lieberose werden activiteiten waargenomen door vermoedelijk een nieuwe SA-8 "GECKO"-eenheid.

Het is tot op heden nog niet mogelijk gebleken de eenheid te identificeren en de subordiatie vast te stellen.

(2) NVA

Elementen van de NVA werden gedurende het begin van de verslagperiode op vrij grote schaal ingezet bij de bestrijding

van de sneeuwoverlast. Medio januari was er bij 4 Mechdiv/3 Lr sprake van de inzet van ongeveer 2500 militairen bij o.m. de bruinkoolwinning. Volgens de meldingen geschiedde de arbeidsinzet voor een deel ten Oosten van Berlijn, hetgeen voor elementen van 4 Mechdiv wel ~~ver~~ van de vredeslocatie verwijderd is. Omtrent de eventuele redenen hiervan is niets bekend. Bij de oogstwerkzaamheden in Polen valt regelmatig een soortgelijke situatie waar te nemen waarbij Poolse eenheden vanuit het zuidwesten te werk werden gesteld in het uiterste noorden en noordoosten van Polen.

c. Tsjechoslowakije

- (a) Op 12 jan werd door de ministeries van defensie te Praag en Moslou de oefening "DRUZHBA-79" aangekondigd. Volgens de aankondiging zal de oefening van 2 - 7 febr '79 in Tsjechoslowakije plaatsvinden in een gebied dat begrensd wordt door de steden Plzen (vr 2493), Ceske Budejovice (vq 6226), Hradec Kralove (wr 5962) en Ceske Lipa (vs 6815).

Aan de oefening zou worden deelgenomen door 26.000 man van de Tsjechoslowaakse land- en luchtstrijdkrachten en land- en luchtstrijdkrachten van de TsGV. Het doel van de oefening zou zijn het beproeven van het gezamenlijk optreden van land- en luchtstrijdkrachten.

Commentaar: De oefening "DRUZHBA" wordt al sedert 1972 jaarlijks in Tsjechoslowakije gehouden door Tsjechoslowaakse en Sovjet strijdkrachten. Het is een van de weinige WP-oefeningen, zo niet de enige, waarbij sprake is van een min of meer werkelijk gezamenlijk optreden van strijdkrachten van verschillende Warschaupakt lidstaten. De oefening stond in het verleden aanvankelijk steeds onder Tsjechoslowaakse leiding, doch de oefeningen van 1977 en 1978 werden, gedeeltelijk mede geleid door de bevelhebber van de TsGV. In het aangekondigde oefeningsgebied liggen de oefenterreinen Mimon, Mlada Milovice, Milnik en Jince Strasice. Het is voor het eerst dat de oefening "DRUZHBA" is aangekondigd in het kader van de CBM's.

Waarnemers zijn voor deze oefening niet uitgenodigd. De laatste keer dat waarnemers werden uitgenodigd was in februari 1978 bij de in de Sovjet-Unie gehouden oefening "BEREZINA". Reeds voor de officiële aankondiging van de oefening waren er aanwijzingen dat dit keer ook Poolse eenheden aan de oefening zouden deelnemen. In de aankondiging werd hieromtrent echter niets vermeld. Ook na de aankondiging werd opnieuw een aanwijzing verkregen omtrent mogelijke Poolse deelname, waarbij over een bataljon werd gesproken. Bij het afsluiten van dit overzicht was echter nog geen enkele zekerheid verkregen betreffende Poolse deelname. Ook kon nog geen beeld worden verkregen omtrent de identificatie van deelnemende Sovjet en Tsjechoslowaakse eenheden. De verwachting is dat de oefening deels geleid zal worden door het Tsjechoslowaakse Zuid-West Front en deels door de staf TsGV.

- (b) In het bijzonder door gevechtselementen van 2 Mechdiv/1 Lr en 20 Mechdiv/ 1 Lr van de Tsjechoslowaakse strijdkrachten werd gedurende de tweede helft van de verslagperiode intensief geoefend op het oefenterrein Doupov. Aanvankelijk werden deze activiteiten gezien als een vooroefening voor de oefening "DRUZHBA 79", doch omtrent dit vermoeden kon geen enkele zekerheid worden verkregen.

2. Topstructuur

stgeheim

a. DDR

Op 5 januari 1979 bracht de Oostduitse minister van defensie, lrgen Hoffmann een bezoek aan NVA-eenheden die werden ingezet bij de bestrijding van de gevolgen van het extreme winterweer. Hij werd hierbij begeleid door de plv minister van defensie, tevens chef van de hoofdafdeling voor politieke zaken, kolgen H. Kessler. (Pers)

Bij een ontvangst op de Sovjet ambassade te Oost-Berlijn begin januari waren aan de zijde van de NVA aanwezig: de minister van defensie lrgen Hoffmann, de plv minister van defensie tevens chef van de hoofdafdeling voor politieke zaken, kolgen H. Kessler en de plv minister van defensie, tevens chef van de hoofdstaf, lgen G. Streletz. (Pers)

Ter gelegenheid van het afscheid van admiraal Verner, die om "gezondheidsredenen" de actieve dienst verliet, bood de minister van defensie, lrgen Hoffmann, hem een diner aan. (Pers)

fidentieel

Commentaar: Admiraal Verner is kennelijk als chef van de hoofdafdeling voor politieke zaken opgevolgd door de voormalige chef van de hoofdstaf, kolgen Kessler terwijl deze zijn functie overgedragen heeft aan de plv chef van de hoofdstaf, lgen Streletz.

De functie verandering van kolgen Kessler is merkwaardig te noemen daar het hier - puur militair gezien - zeer zeker geen promotie betreft van een topfunctionaris die algemeen beschouwd wordt als een potentieel opvolger van de minister van defensie, lrgen Hoffmann. De opvolging van kolgen Kessler door lgen Streletz als nieuwe chef van de hoofdstaf is in het geheel geen vreemde zaak, voal gezien zijn militaire carrière.

Bij een beoordeling van de strekking van de mutaties in de topstructuur is een aantal factoren van belang:

- De functionarissen die nu (nog) voorkomen in de topstructuur van de strijkrachten, hebben deze functie in de eerste plaats te danken aan hun politieke- en organisatorische prestaties bij de opbouw van het militaire apparaat in hun land in de jaren direct na de tweede wereldoorlog. De militaire vakkennis heeft niet of nauwelijks een rol gespeeld.
- De functionarissen direct onder de top, en lager, zijn vooral gezien hun leeftijd, niet zo betrokken geweest bij de begin periode van de strijkrachten doch hebben veelal een meer gerichte militaire opleiding genoten, en hebben door het vervullen van meerdere commando-functies een meer professionele instelling.
- Bij de jongere generatie beroepsmilitairen zal, mede gelet op de voorschrijdende militaire technologie, telkens meer behoefte bestaan aan ter zake kundige militaire chefs.
- Bij de politieke leiding zal gezien deze ontwikkelingen steeds meer de behoefte groeien de greep op de strijkrachten te behouden waardoor de hoofdafdeling voor politieke zaken in hun ogen belangrijker wordt.
Dit kan betekenen dat, politiek gezien, de positie van Kessler sterker is geworden. In ieder geval is deze niet verzwakt, mede omdat hij als medewerker van Honecker waarschijnlijk diens volle vertrouwen geniet. Gezien Kessler's ervaringen op het organisatorische vlak behoeft dit alles niet te betekenen dat hij niet meer in aanmerking komt voor de opvolging van Irgen Hoffmann als minister van defensie.

De mutaties zoals die hebben plaatsgevonden in de top van de Oostduitse strijkrachten zouden gezien kunnen worden als logisch gevolg van de hierboven genoemde ontwikkelingen.

Niet uit te sluiten is dat deze mutaties mede samenhangen met de onlangs aangenomen nieuwe Oostduitse Verdedigingswet. Deze preciseert en vergroot de bevoegdheden van de Nationale Verdedigingsraad in de DDR ten koste van de Staatsraad. Daardoor wordt de positie van de Oostduitse Communistische Partij, de SED, terzake van de Strijdkrachten versterkt ten koste van de met haar verbonden, doch gewantrouwde "blokpartijen", doch wordt tegelijkertijd de behoefte aan "echte militairen" in dit toporgaan vergroot, hoewel de partijfunctionarissen er in de meerderheid zijn. De benoeming van Streletz tot plv minister van defensie en chef van de hoofdstaf i.p.v. Kessler, kan dit mede bewerkstelligen voor wat betreft de functiegebonden zetels in de Verdedigingsraad.

Ter completering van het geheel volgt hier nog een overzicht van de carrièregang van kolgen Kessler en lgen Streletz.

- Heinz Kessler :
- 26 jan 1920 : Geboren in Lauban in Silezie, nu Polen.
 - nov 1940 : Als dpl in "Wehrmacht"
 - 1941 : Overgelopen naar Sovjets en gevangen gezet
 - 1943 : Tijdens gevangenschap in Sovjet-Unie mede oprichter van het "National Komitee Freies Deutschland" (NKFD)
 - : Diende gedurende een deel van de 2e Wereldoorlog als onderluitenant in het Rode Leger
 - 1945 : Door de Sovjets benoemd als leider van een jeugdcomité, met als opdracht de organisatie van de "Freie Deutsche Jugend" (FDJ) op te bouwen. Werd bestuurslid van de Communistische Partij Duitsland.
 - 1946 : Werd lid van het hoofdbestuur van de "Sozialistische Einheitspartei Deutschland" (SED)
 - 1947 : Werd 1e voorzitter van de FDJ - (tot 1950)
 - 1948 : Organiseerde ongeregelde heden in de gemeenteraad van Groot-Berlijn, die mede tot de scheiding van de stad leidden
 - 1949 : Bezocht als cursist de Militaire Politieke Academie in de Sovjet-Unie en kreeg bij terugkeer in Duitsland de opdracht de militarisering van de jeugd ter hand te nemen
 - nov 1950 : Kreeg opdracht de luchtmacht op te richten onder de schuilnaam "Aeroclub" en werd Hoofd-Inspecteur van deze instantie
 - 1952 : Kreeg de rang van genm bij de luchtmacht, toen "KVP-Luft" geheten
 - okt 1952 : Werd plv minister van binnenlandse zaken (tot 1953)
 - sept 1954 : Werd benoemd tot Inspecteur-Generaal van de "Volkspolizei"
 - mei 1955 : Werd ereburger van Oost-Berlijn
 - april 1956 : Werd commandant van de luchtstrijdkrachten
 - mei 1957 : Geïdentificeerd als plv minister van defensie

okt 1959 : Bevorderd tot lgen
mrt 1966 : Bevorderd tot kolgen
april 1967 : Benoemd tot chef van de hoofdstaf
okt 1974 : Ontving de "Verdiensorden in Gold"
sept 1975 : Bezocht, samen met de minister van defen-
sie, lrgen Hoffmann, Moskou
nov 1978 : Nog genoemd als chef van de hoofdstaf

Fritz Streletz :

1926 : Geboren

1939 - 1945 : Volgde als dpl van de "Wehrmacht" een onderofficiersschool en werd hierna naar het Oost-Front gezonden, waar hij door de Sovjets gevangen genomen werd

na 1947 : Diende als officier bij de "Volkspolizei", daarna bij de "Kasernierte Volkspolizei" (KVP)

tussen 1951 - 1952 : Volgde een éénjarige militaire cursus in de Sovjet-Unie
Was daarna werkzaam bij Korps-Zuid, het latere MD-III

tussen 1954 - 1957 : Werd benoemd tot 1e plv commandant van MD-III

1959 - 1961 : Bezocht als cursist de Voroshilov Militaire Academië in de Sovjet-Unie in de rang van lkol

1963 : Werd bevorderd tot genm

1967 : Werd benoemd tot hoofd van de afdeling operaties van de hoofdstaf

1969 : Werd bevorderd tot lgen

juni 1972 : Werd benoemd als secretaris van de Nationale Verdedigingsraad en volgde als zodanig Honecker op.

febr 1974 : Ontving de "Scharnhorst Orde"

okt 1974 : Bezocht, samen met de minister van defensie, lrgen Hoffmann, Peru

1975 : Bezocht gedurende vier maanden de Sovjet-Unie voor het volgen van een militaire cursus. Ontving de "Friedrich Engels Preis"

jan 1976 : Bezocht, samen met de minister van defensie, lrgen Hoffmann, India

aug 1977 : Nog genoemd als hoofd van de afdeling operaties van de hoofdstaf

3. Dienstplicht

'identieel

a. Roemenië

Roemeense dienstplichtige militairen van Duitse afkomst worden niet meer ingezet bij bewakingsdiensten van munitie-depots. Bovendien wordt deze militairen verhinderd c.q. verboden de kazerne te verlaten, zodat zij niet de mogelijkheid krijgen om in contact te komen met Westduitse toeristen.

Commentaar: Dit bericht kenmerkt de positie van de Roemeense dienstplichtigen van Duitse afkomst. Samen met dienstplichtigen van andere minderheids-groepen (zigeuners e.d.) alsmede van analfabeten, criminelen en politiek niet betrouwbaren worden zij vnl ingedeeld bij de werktroepen. Het uniform en de militaire organisatie is het enige wat zij nog met de strijdkrachten gemeen hebben, wanneer zij na een vierweekse basisopleiding bij bouwwerkzaamheden, wegeaanleg, drainage e.d. aan het werk worden ingezet.

Een soortgelijke indeling van dienstplichtigen van Duitse afkomst of andere minderheidsgroepen vindt ook plaats in andere NSWP-landen zoals Polen en Bulgarije.

Deze oplossing heeft twee voordelen: het vermijdt de aanwezigheid van ongewenste elementen bij de strijdkrachten en verschaft anderzijds een goedkoop en goed georganiseerd arbeidspotentieel.

DEEL II : MIDDEN-OOSTEN/AFRIKAtgeheim 1. Angola

Van 6 tot 10 december 1978 vond in de Angolese hoofdstad Luanda een buitengewone zitting van het Centraal Comité van de MPLA-Arbeiderspartij (MPLA-PT) plaats. In het na afloop van deze zitting uitgegeven communiqué werd medegedeeld, dat het CC-plenum besloten had de eenheid binnen de partij verder te versterken, de strijd tegen "kleinburgerlijke" tendenzen die zich binnen het partij- en staatsapparaat manifesteerden te intensiveren, en de partijleden in de strijdkrachten op te roepen de organisatie te versterken alsmede de discipline te verhogen.

Voorts werd bekendgemaakt, dat de leiding van het dagblad "Jornal de Angola" en van de Angolese televisie was gewijzigd. Het CC-plenum besloot tevens tot afschaffing van de functies van premier en plaatsvervangend premier. Premier Lopo do Nascimento verloor tevens zijn functie als lid van het Politbureau van de MPLA. Vice-premier Carlos Rocha's verzoek om ontslag als CC-lid en als lid van de regering werd ingewilligd.

De kandidaat-leden van het Politbureau Luvualu en Domingos werden tot volledig lid van dit CC-orgaan bevorderd. (B-2)(W, Gr.G)

Commentaar : President Neto gaf voor de afschaffing van de functie van premier en vice-premier als argument, dat daarmee rechtstreeks contact tussen het staatshoofd en zijn ministers mogelijk werd (zonder inschakeling van tussenpersonen). Toch lijken andere uitlatingen van de president en ontwikkelingen later in de maand december erop te wijzen, dat voornoemde wijzigingen in de samenstelling van regering en partijtop in een meer omvattend politiek kader moeten worden gezien.

In de binnenlandse politieke verhoudingen weerspiegelt het CC-besluit waarschijnlijk het streven van president Neto zijn macht binnen de MPLA en regering verder te consolideren. Mogelijk is het ook voor een deel toe te schrijven aan door militante, nationalistische MPLA-leden uitgeoefende druk, om de invloed van de mulatten in de partij terug te dringen. Carlos Rocha, die volgens een eind december door het Politbureau uitgegeven communiqué op beslissende ogenblikken blijk had gegeven

van een "zwakke en aarzelende revolutionaire gezindheid", is mulat terwijl het nieuwe Politbureaulid Luvualu, MPLA-woordvoerder voor buitenlandse zaken, zwart is. Daarnaast is het niet uitgesloten, dat ook meningsverschillen over de te voeren binnenlandse politiek aan de wijzigingen in de Angolese topleiding ten grondslag hebben gelegen: De verklaring van Neto, dat hij voorstander was van een zekere mate van particulier initiatief wat zijns inziens niet in strijd was met de socialistische politiek van de MPLA, zou erop kunnen duiden dat voorheen deze opvatting niet door alle overige Politbureauleden (bijv. minister voor het economisch plan Rocha) werd gedeeld. Het CC-besluit lijkt ook op buitenlands politiek gebied niet zonder betekenis.

Zo valt uit uitslatingen van vice-president Rodriguez van Cuba op te maken, dat het ontslag van Lopo do Nascimento de Cubaanse regering niet welgevallig was. Zijn ontslag werd pas enige dagen na afloop van de bewuste CC-zitting op de achterpagina van het dagblad "Granma" vermeld. In Cuba zou een zekere bezorgdheid bestaan, dat Neto een minder eenzijdig op de Sovjet-Unie en Cuba georiënteerde koers zou gaan volgen. In dit verband kan er tevens op worden gewezen, dat de ex-vice-premier Rocha slechts korte tijd voor zijn verwijdering uit de Angolese politieke top een groot aantal nieuwe samenwerkingssakkoorden met Cuba had ondertekend, die tot een verdere uitbreiding van de Cubaanse presentie in Angola met 6.500 man zouden hebben geleid. Er gaan berichten, dat deze akkoorden zonder voorkennis van Neto waren afgesloten. Rocha's ontslag zou daarmee verband kunnen houden.

De Cubaanse vrees voor een (beperkte) wijziging in de politieke koers van Angola lijkt niet alleen door het ontslag van Lopo en Rocha die als sterk op het marxisme-leninisme georiënteerd en als een van de favorieten van de SU voor de opvolging van Neto geldt te worden ingegeven. Ook het bezoek van de Amerikaanse senator McGovern aan Angola (11-13 de december 1978) zou daartoe

hebben bijgedragen. Tijdens dat bezoek bevestigde Neto de noodzaak van onafhankelijkheid, in welk verband zijn uitlating dat door toedoen van activiteiten van zekere machten in Angola de MPLA een koers moest volgen die niet van Angolese „origine" was, niet zonder betekenis is. Het onderstreept in zekere zin dat Neto een volstrekte vereenzelviging met het Sovjet blok lijkt af te wijzen. Ook de aankondiging dat Angola en China diplomatieke betrekkingen zullen aangaan, wijst daarop. Zo'n opstelling wordt mogelijk gemotiveerd door het streven van Neto om - gezien de slechte toestand waarin de Angolese economie zich bevindt - de betrekkingen tussen Angola en het Westen op economisch gebied te intensiveren. In dit verband is ook het bezoek van het lid van de Europese commissie Cheysson aan Angola medio juli 1978 vermeldenswaard. Tegenover Cheysson en Mc Govern liet Neto zich in positieve bewoordingen uit over de mogelijkheid van particuliere investeringen in Angola.

De opening naar het Westen (niet in de laatste plaats naar de VS) lijkt echter niet alleen economische achtergronden te hebben. Ook de zorg voor de "externe" veiligheid van het land schijnt de Angolese regering tot deze politiek te inspireren. Hoewel de situatie aan de Angolese noordgrens met Zaïre door de sterke, en door het Westen d.m.v. druk op het Zaïrese Mobuturegime op zijn minste geïnspireerde, verbetering in de betrekkingen tussen Zaïre en Angola in belangrijke mate is gestabiliseerd, bestaat er in de Angolese leiding nog immer grote bezorgdheid over de toestand in het Zuiden: De Zuid-Afrikaanse presentie in Namibië (welke militaire acties op Angolees grondgebied én voortdurende steun aan de guerillabeweging UNITA mogelijk maakt) staat daarbij centraal. In dit verband kan erop gewezen worden, dat de afgelopen maanden grote hoeveelheden militair materieel afkomstig uit de SU in Zuid-Angola zouden zijn ontladen. Het zou daarbij naast tanks en pantservoertuigen vooral om SA-2 en SA-3 raketten ten behoeve van het in Zuid-Angola op te bouwen luchtverdedigings-

systeem gaan.

Dit houdt echter tevens in, dat voor het Neto-bewind de uitvoering van het "Westerse" Namibië-plan van essentieel belang is: Immers, de in dat plan vastgelegde Zuid-Afrikaanse terugtrekking uit Namibië én de mogelijke terugkeer van SWAPO naar dit gebied zou het gevaar van (hernieuwde) Zuid-Afrikaanse militaire acties in Zuid-Angola elimineren en bovendien de UNITA in waarschijnlijk beslissende mate verzwakken. Politiek gezien ligt Angolese steun voor uitvoering van het plan van de "Westerse Vijf" (Amerika, Engeland, Canada, West-Duitsland en Frankrijk) dan ook voor de hand. Het is zelfs niet uitgesloten dat het Neto-bewind de SWAPO militaire acties tegen de Zuid-Afrikaanse troepen in Namibië zou willen ontraden om een "externe" regeling van het Namibië-vraagstuk niet in gevaar te brengen. In dit verband is ook de opmerking van Neto interessant, dat de Cubaanse militairen in Angola blijven zolang er Zuid-Afrikaanse troepen in Namibië zijn. De nadruk waarmee de Cubaanse militaire presentie verbonden wordt met feitelijk externe vraagstukken, geeft aanleiding tot de veronderstelling dat de oplossing daarvan tot een aanzienlijke reductie van de Cubaanse troepenmacht (en van de aantallen militaire adviseurs uit de WP-landen) zou kunnen leiden. Daarmee zou ook een diplomatieke erkenning door de VS van Angola tot de mogelijkheden gaan behoren. Dit zou op zijn beurt de weg vrij maken voor (nauwere) economische betrekkingen en zelfs voor economische hulpverlening, welke de ontwikkeling van Angola zou kunnen versnellen. Tot dit laatste hebben de nauwe relaties tussen Angola en de WP-landen en Cuba tot dusverre niet of nauwelijks bijgedragen.

Opvallend is, dat de Cubaanse vice-president Rodriguez begin december 1978 de vermindering van de Cubaanse militaire presentie in Angola (en de volledige terugtrekking daarvan) verbonden heeft met een (mede door middel van reorganisatie te realiseren) goed functioneren van de Angolese strijdmacht. Rodriguez ziet beëindiging/

vermindering van de Cubaanse militaire aanwezigheid dus meer verbonden met een binnenlandse interne ontwikkeling. Mogelijk zal deze kwestie tijdens het aanstaande bezoek van Neto aan Cuba in het daar te voren overleg centraal staan.

Samenvattend kan worden gesteld, dat de wijziging in de Angolese partijtop en regering (waarin de invloed van de uitgesproken pro-Sovjet elementen is teruggedrongen), na het bezoek van McGovern én de uitlatingen die door president Neto in het kader daarvan zijn gedaan het streven van het Angolese bewind naar betere betrekkingen met het Westen onderstreept. De diplomatieke opening naar China vormt evenzeer een aanwijzing dat Neto een volstreekte vereenzelving van Angola met het WP afwijst. In dat verband zou uitvoering van het "Westers e " Namibië-plan mogelijk de grondslag kunnen leggen voor een daadwerkelijke doorbraak op dit gebied én in beginsel zelfs tot een beperking van de invloed van het Sovjet-blok in Angola kunnen leiden.

DEEL III VERRE OOSTEN/CHINA1. De situatie in Z.O. Azië

Op 7 januari werd de Kambodjaanse hoofdstad Phom Penh ingenomen door pro-Vietnamese opstandelingen tegen het regime van Pol Pot en Ieng Sary.

De macht in Phom Penh werd overgenomen door het "Verenigd Front voor Nationale Redding van Kampuchea" (FUNSK) dat onder leiding staat van de 44-jarige voormalige Rode Khmer-commandant Heng Samrin.

De vorming van de FUNSK was op 3 december 1978 door radio-Hanoi bekend gemaakt.

Deze organisatie verklaarde dat zij hun offensief op 25 december 1978 begonnen waren, daarbij "gesteund door de plaatselijke bevolking".

Opgemerkt moet worden dat in het grensgebied tussen Vietnam en Kambodja sinds eind 1977 al een grensoorlog woedde, waarin gedurende de eerste helft van 1978 het initiatief vooral van Kambodjaanse troepen zou zijn uitgegaan. Dit, alsmede het brute optreden van het regime Pol Pot in Kambodja, waren er de oorzaak van dat vele Kambodjanen, waaronder leden van de Rode Khmer, naar Vietnam vluchtten. Uit deze groep is het FUNSK met krachtige Vietnamese ondersteuning ontstaan.

Na de inname van Phom Penh maakte het FUNSK op 8 januari bekend dat "de totale overwinning" was behaald en dat een 8 leden tellende Revolutionaire Raad was gevormd, o.l.v. Heng Samrin. De suggestie als zou de FUNSK in de militaire operaties een hoofdrol vervuld hebben en daarbij door Vietnam uitsluitend gesteund zou zijn, blijkt in het licht van de tot dusver ter beschikking staande informatie geen stand te kunnen houden. Op grond van deze informatie kan gezegd worden dat de gewapende FUNSK-eenheden tussen de 5.000 en 8.000 man sterk zijn en verder bestaan uit 5 à 10.000 niet gewapende krachten.

Deze laatsten zijn waarschijnlijk bedoeld geweest om de plaatselijke besturen, de "Volkscomité's van zelfbestuur", zo snel mogelijk van de grond te krijgen, alsmede de door deze comité's te vormen organen voor "zelfverdediging", welke ook belast zouden moeten worden met de taak om de Rode Khmer-soldaten van Pol Pot een 5 dagen durende heropvoeding te geven.

Het leeuwendeel van de militaire operaties is uitgevoerd door een Vietnamese troepenmacht welke uit 100.000 - 120.000 man zou bestaan.

Dat de bezetting van heel Kambodja zo snel in zijn werk heeft kunnen gaan is mogelijk mede te danken geweest aan de geringe steun van de Kambodjaanse bevolking voor het regime Pol Pot als gevolg van de draconische maatregelen van dat bewind. Een andere factor is mogelijk geweest dat een te groot deel van de Kambodjaanse strijdkrachten in een te ver voorwaartse positie tegen de Vietnamese grens was gelegd. Hiertegenover staat de in persberichten genoemde visie dat China de Rode Khmer zou hebben aangeraden om zich in de jungle en berggebieden terug te trekken om de Vietnamese invasiemacht eerst diep op Kambodjaans gebied te laten doordringen, om deze vervolgens volgens het beproefde Chinese concept van de "Volksbevrijdingsoorlog" van alle kanten te bestoken.

Op basis van de (grote) hoeveelheid fragmentarische informatie, die bovendien nog van een belangrijk deel voor propaganda-doel-einden werd geventileerd door de Vietnamese autoriteiten, bestaat v.w.b. de eerste visie de indruk dat het hierbij ging om 3 divisies op een totaal van een kleine 100.000 man Kambodjaanse strijdkrachten. Daarbij moet overigens wel bedacht worden dat de Kambodjaanse strijdkrachten in de loop van 1978 op tamelijk grote schaal getraind zijn door Noord-Koreaanse en vooral Chinese militaire adviseurs en dat in het kader hiervan een uitbreiding van deze strijdkrachten reeds op gang gekomen was. Niettemin lijkt de succesvolle snelle Vietnamese doorbraak-operatie met tamelijk omvangrijke luchtsteun de basis te hebben gelegd voor een even zo snelle bezetting van bijna geheel Kambodja, althans van de steden en de dorpen. De laatste berichten wijzen er sterk op dat van een toenemend aantal guerilla-operaties gesproken kan worden van de overgebleven, aan Pol Pot loyale, Rode Khmer strijdkrachten, ofschoon daar persberichten tegenover staan die dat ontkennen.

Welke steun deze daarbij van de lokale bevolking krijgen of weten af te dwingen kan niet worden vastgesteld. De vraag doet zich daarbij voor welke sentimenten en loyaliteiten bij die bevolking overheersen :

de aloude animositeit tegenover Vietnam welke steun aan Pol Pot mogelijk maakt ondanks de verschrikkingen van diens regime, of juist de afkeer hiervan welke de door Vietnam in het zadel geholpen FUNSK acceptabel maakt.

Momenteel lijkt het dat de Vietnamezen te kampen hebben met te lange aanvoerlijnen en dientengevolge ernstige logistieke problemen ondervinden, i.h.b. in de gebieden ten Westen en N-W van de Mekong.

In het N.O. en Z zouden ook verzethaarden bestaan.

In het laatste gebied zou de havenstad Kompong Son, na de aanvankelijke inname en de herovering ervan door de Rode Khmer, opnieuw in handen zijn van Vietnamese eenheden.

Het belang van deze havenstad blijkt ook uit het optreden van Vietnamese Marine-eenheden in Kambodjaanse wateren. Kompong San is de enige mogelijkheid voor aanvoer over zee voor de strijdkrachten van het Pol Pot regime.

Daarbij is eveneens van belang dat Thailand al heeft aangekondigd geen bevoorrading en ondersteuning van wie dan ook vanaf haar grondgebied te willen laten plaatsvinden. Ondanks het waarschijnlijk bestaande gebrek aan de aanvoer van voorraden van buitenaf en de aanzienlijke verliezen aan wapens en materiaal, bestaat de indruk dat Kambodjaanse guerilla-operaties nog gedurende langere tijd door zullen kunnen gaan.

Ondertussen hebben deze ontwikkelingen hun repercussies doen gevoelen op het regionale en internationale vlak. Zo hebben de ASEAN-landen duidelijk laten blijken grote twijfels te hebben over de Vietnamese bedoelingen na het tot stand komen van de Vietnam onderstelde wens tot het scheppen van een Indo-Chinese federatie.

Vooraf omtrent de toekomst van Thailand worden van diverse zijden ernstige vermoedens geuit. Daar kan tegenover staan dat Hanoi's aanbod voor het vestigen van correcte betrekkingen met de ASEAN-landen op dit moment niet ongeloofwaardig lijkt, omdat het zich de eerstkomende tijd zal moeten concentreren op het stabiliseren van de situatie in Kambodja en op de eigen economische opbouw. Voorts bleek uit de behandeling van de kwestie in de Veiligheidsraad van de UNO, dat het Vietnamese optreden alsmede de Sovjetsteun daarvoor, kwaad bloed heeft gezet bij tal van leden van de Beweging der niet-gebonden landen.

Dit bleek eind januari tijdens een voorbereidende vergadering in Maputo (Mozambique) voor de bijeenkomst van de niet-gebonden in september a.s. op Cuba en het doorkruist mogelijk verder de Cubaanse pogingen om althans een deel van de niet-gebonden landen nog sterker op een lijn te brengen met het "socialistische Kamp".

Interessant is voorts dat de gebeurtenissen in Kambodja de tegenstellingen binnen de communistische wereld hebben verscherpt. Zo keerden Roemenië, Joegoslavië en Noord-Korea zich tegen het Vietnamese optreden. Wat betreft het eerstgenoemde land volgt dit op de (nog altijd hardnekkig circulerende) berichten volgens welke de SU tijdens de bijeenkomst van het Politiek Consultatief Comité eind nov '78 te Moskou de overige WP-landen gevraagd zou hebben (hetgeen door Roemenië zou zijn afgewezen) om meer ondersteuning tegenover China, mogelijk met inbegrip van het met China en Kambodja in conflict liggende Vietnam. In welke vorm dit zou moeten geschieden is tot dusverre onduidelijk gebleven. Wel kan er b.v. op gewezen worden dat sinds begin jan. divgen Sliwinski Pools Ambassadeur in Hanoi is (zie elders in dit MO).

Vervolgens moet vermeld worden dat veel waarnemers de voorvallen in Kambodja zien als voortvloeiende uit belangrijke gebeurtenissen in de gehele Oost- en Zuidoost Aziatische machtsconstellatie, te beginnen met het in okt 1978 geratificeerde Chinees-Japanse vriendschapsverdrag inclusief de door de Chinezen aangeduide als zijnde tegen de SU gerichte, anti-hegemonie clausule. Hierop volgde begin nov de afsluiting van het Sovjet-Vietnamese vriendschapsverdrag inclusief bepalingen inzake socialistisch internationaalisme en een clausule strekkende tot wederzijdse consultatie in geval van (en de dreiging met) geweld tegen een van beide partijen.

Voorts intensiverde de SU-vooral door de brieven van partijleider en president Brezhnev, aanvankelijk alleen aan de Britse premier, en later aan diverse West-Europese regeringsleiders gericht-haar campagne tegen de eventuele verkoop van wapens aan China door het Westen.

Vanuit Sovjet perceptie vormde de normalisatie van de Chinees-Amerikaanse betrekkingen mogelijk een verdere stap op weg naar een strategische band tussen China en het Westen. Hoewel zij deze normalisatie enerzijds als zijnde normaal trachtte voor te stellen, verrieden anderzijds tal van Sovjet perspublicaties niettemin deze opstelling, die overigens ook zou hebben bijgedragen tot de vertraging terzake van het tot stand komen van SALT-II.

Sommige berichten wijzen erop dat de SU Vietnam tot haar actie in Kambodja zou kunnen hebben aangemoedigd om de futiliteit aan te tonen van de opmerkingen inzake het tegengaan van hegemonistische aspiraties in Azië en de Pacific zoals die in het gemeen-

schappelijke Chinees-Amerikaanse communiqué van 16 dec voorkomen.

Zeer waarschijnlijk als direct gevolg van de Vietnamese rol in Kambodja, is China de laatste weken overgegaan tot een opbouw van haar strijdkrachten in de zuidelijke delen van de provincies Yunnan en Guangxi (Kwangsi).

Er zouden nu ten minste 6 Chinese divisies in het grensgebied met Vietnam gestationeerd zijn tegen 1 omtrents half december. Vietnam heeft eveneens sterke eenheden bij de grens gelegerd, maar van deze kant zijn geen verdere versterkingen in de jongste tijd gerapporteerd,

Sinds de Vietnamese acties in Kambodja wordt een sterke toename van de grensincidenten tussen China en Vietnam gemeld.

In verband met deze ontwikkelingen lijkt het artikel van "Pravda" van 19 januari interessant door de verwijzing daarin naar het Sovjet-Mongoolse bijstands-protocol van 12 maart 1936 (in 1946 omgezet tot een verdrag van vriendschap en wederzijdse bijstand). Hoewel het artikel een herdenking bevatte van een in 1939 tussen Sovjet-Mongoolse en Japanse eenheden plaats gevonden hebbende slag (door eerstgenoemde gewonnen), lijkt het niet van actuele betekenis ontbloeit te zijn.

Art. 2 van dit protocol, handelend over de wederzijdse verplichting tot iedere vorm van bijstand, inclusief militaire, in geval van een aanval, werd b.v. daarin letterlijk geciteerd.

Mogelijk heeft de SU hiermee de bedoeling China eraan te herinneren dat zij haar verdragsverplichtingen t.o.v. landen die aan China grenzen, zal nakomen. Ook zou in de Mongoolse media grote aandacht geschonken worden aan bezoeken aan militaire eenheden bij de Chinees-Mongoolse grens door Partijleider Tsedenbal, Mindef Abhia, en de Sovjet ambassadeur in Ulan Bator.

2. China

a. Binnenlandse politiek

stgeheim

Van 18 tot en met 22 december is in Peking het 3e plenum van het Centraal Comité van de Chinese CP gehouden. Op deze bijeenkomst is onder meer besloten het Centraal Comité met negen en het Politbureau met vier leden uit te breiden. In het Politbureau werden gekozen Deng Ying Chao (Teng Ying-chao), de weduwe van de in 1976 overleden premier Zhou Enlai (Chou En-lai), Chen Yun die in de beginjaren van de Volksrepubliek verantwoordelijkheid droeg voor het financieel-economische beleid, Hu Yaobang (Hu Yao-pang), tevens hoofd van de propaganda-afdeling van het CC en tenslotte Wang Zhen (Wang Chen) die reeds de functie van vice-premier bekleedde en ondermeer betrokken lijkt te zijn bij het beleid inzake de modernisering van het Chinese defensie-apparaat.

Chen Yun is tevens belast met de leiding van de 100 man sterke Centrale Commissie voor de "inspectie van de discipline" welke door het CC-plenum is ingesteld. Ook werd hij tot 4e vice-voorzitter van de partij benoemd. Tijdens de plenaire zitting van het CC, waaraan een zeer langdurige, voorbereidende werkvergadering (die ook door provinciale (militaire) leiders werd bijgewoond) is voorafgegaan, werd tevens besloten tot de formele rehabilitatie van een aantal vroegere topfunctionarissen. Het betrof hier onder meer de (in 1974 overleden) vroegere minister van Defensie, Maarschalk Pen Te-huai, de in 1969 gestorven vice-premier Tao-Chu, de vroegere vice-premier en minister van de Staats Economische Commissie Po I-po en Yang Shang-kun (gewezen directeur van het Algemeen Bureau van het CC).

Wat betreft het te voeren beleid besloot het CC-plenum dat vanaf dit jaar de nadruk in het werk van de partij op de modernisering van de economie zal liggen. Volgens het CC was dit mogelijk geworden, doordat "The large-scale nation-wilde mass movement to expose and criticize Lin Piao and the gang of four had in the main been completed victoriously".

De de laatste tijd in muurkranten (sterk) becritiseerde vroegere partijvoorzitter Mao Zedong (Mao Tse-tung) werd geprezen om zijn "outstanding leadership" en een "Great Marxist" genoemd.

Daarnaast werd echter door het CC opgemerkt, dat het niet Marxistisch zou zijn om te eisen, dat "a revolutionary leader be free of all shortcomings and errors".

Met betrekking tot de Culturele Revolutie werd vastgesteld, dat "The shortcomings and mistakes in the actual course of the revolution should be summed up at the appropriate time as experience and lessons" maar ... "there should be no haste about this".

De herwaardering van de Culturele Revolutie werd door het CC dus nog niet afgesloten.

identieel

Commentaar: De door het CC-plenum genomen besluiten hebben de positie van vice-premier Deng Xiaoping (Teng Hsiao-ping) versterkt en de door hem voorgestane politiek-economische koers normaal bekrachtigd.

De versterking van Deng Xiaoping's positie wordt niet alleen weerspiegeld door het feit dat de vier nieuwe Politbureauleden allen als aanhangers van de vice-premier gelden, maar evenzeer door de reeds vermelde rehabilitaties (welke zich blijkens het Volksdagblad van 14 januari tevens tot de vroegere burgemeester van Peking, Peng Zhen (Peng Chen) uitstrekt).

De wijzigingen die in de machtsverhoudingen binnen de topleiding hebben plaatsgevonden, moeten in dit verband ook worden genoemd.

Zo zou de vice-partijvoorzitter Wang Dongxing (Wang Tung-hsing), waarop in muurkranten reeds geruime tijd felle kritiek is uitgeoefend (onder meer) wegens zijn terughoudende opstelling tegenover het door Deng Xiaoping voorgestane politiek economische beleid (en de daarmee verbonden herwaardering van een aantal politieke, sociaal-economische denkbeelden van Mao Zedong) belangrijke bevoegdheden zijn ontnomen: Wang zou van zijn commando over de speciale veiligheidseenheid "8341" zijn ontheven. Daarnaast is hij zijn positie als hoofd van het Algemeen Bureau van het CC (belast met toezicht over de interne veiligheid van de partij en de geheime

partij-archieven) kwijtgeraakt.

Deze laatste functie is overgenomen door het CC-lid Yao Yu-lin.

Wang Dongxing, die een belangrijke rol heeft gespeeld bij de onderdrukking van de demonstraties op het Tienanmen plein (april 1976) welke toen tot de val van Deng Xiaoping leidde en die zich na de val van de "Bende van vier" zeer terughoudend heeft opgesteld tegenover diens rehabilitatie (1977), zou tijdens het CC-plenum zelfkritiek hebben uitgeoefend (c.q. moeten uitoefenen).

Dit houdt waarschijnlijk (tevens) verband met het feit, dat het CC-plenum het Tienanmen-incident nu formeel tot "revolutionaire actie" heeft uitgeroepen en de toendertijd genomen CC-besluiten (inzake het incident en Deng Xiaoping) heeft herroepen.

De benoeming van Hu Yaobang (Hoe Yao-pang) tot lid van het Politbureau en tot hoofd van het propaganda-departement van het CC is eveneens opmerkelijk. Hu Yaobang onderhoudt zeer nauwe contacten met Deng Xiaoping. Zijn benoeming tot directeur van het propaganda-departement heeft het takenpakket van vice-partijvoorzitter Wang Dongxing waarschijnlijk verder gereduceerd. Hu Yaobang volgt als directeur van het propaganda-departement de pas 13 maanden in functie zijnde Zhang Pinghua (Chang Ping-Hua) op.

Deze had nauwe relaties met partij-voorzitter Hua Guafeng (Hua Kuo-feng).

Hu Yaobang is tevens benoemd tot secretaris-generaal van het CC. Deze functie werd tijdens de culturele revolutie afgeschaft en voordien door Den Xiaoping bezet. Het secretariaat-generaal zou echter nu vooral met technisch-administratieve taken belast zijn. Hu's vroegere functie, namelijk Hoofd van het (voor het kader-beleid verantwoordelijke) organisatie-departement is overgenomen door Sung Rengiong (Sung Jen-Ch'iung).

Deze door het CC-plenum tot CC-lid benoemde functionaris geldt als vertrouweling van Deng Xiaoping.

De in het voorafgaande weergegeven reorganisatie binnen het CC en de versterking van Teng's positie die eruit voortvloeit maken de oproep van Hua Guofeng (Hua Kuo-feng) tijdens het plenum om aan de individuele leider minder publiciteit te wijden, en zijn nadruk op het collectief leiderschap in de partij op zijn minst opmerkelijk. De commentaren welke in het na afloop van het CC-plenum uitgegeven communiqué aan Mao Zedong en de Culturele Revolutie werden gewijd, vallen op door hun omzichtigheid: Nog immer wordt blijkbaar een radicale breuk met het ideologische verleden voor de uitvoering van het huidige moderniseringsbeleid niet noodzakelijk en zelfs (mogelijk met het oog op de politieke stabiliteit en eenheid) ongewenst geacht. Dit zou ook voor een deel verklaren waarom de "Maoïstische"groep rond de vroegere lijfwacht van de overleden partijvoorzitter, de vicevoorzitter Wang Dongxing, tot dusver niet uit de politieke top verwijderd is, maar slechts door reorganisatie en herverdeling van bevoegdheden politiek is geneutraliseerd.

Feit blijft in ieder geval dat nog steeds zoveel mogelijk een relatie wordt gelegd met die aspecten van het Maoïstische denken, die verenigbaar zijn met de huidige politiek-economische koers. De reeds eerder genoemde politieke stabiliteit en eenheid worden in het Volksdagblad van 25 december 1978 van groot belang geacht voor het moderniseringsbeleid. De beëindiging van de campagne tegen de "Bende van vier", welke reeds op 12 december door het "Dagblad van het Bevrijdingsleger" was aangekondigd, betekent evenwel niet dat de muurkrantenschrijvers nu het zwijgen zal worden opgelegd. Immers met nadruk wordt door het CC-plenum gesteld, dat voornoemde nationale

massa-campagne zich in een (zij het klein) aantal plaatsen en afdelingen minder goed ontwikkeld heeft en dat daarom van een gelijktijdige nationale beëindiging van de campagne geen sprake kan zijn. Dit laat dus de mogelijkheid open dat muurkranten kritiek blijven uitoefenen op personen, die zich in het verleden te aarzelend tegenover de "Bende van vier" hebben opgesteld, alsook op de rehabilitatie van slachtoffers van de Culturele Revolutie blijven aandringen.

In dit verband is in december en januari ook in muurkranten de naam van het vroegere staatshoofd Liu Shaoqi (Liu Shao-chi) genoemd. Ook in de Chinese pers zijn aanwijzingen te vinden die op rehabilitatie van Liu duiden.

Kritische analyses van de Culturele Revolutie zelf zullen ook in de toekomst in de muurkranten aan de orde komen.

Daar komt nog bij dat in het CC-communiq   benadrukt wordt, dat "the constitutional rights of the citizen must be resolutely protected" en dat "no one has the right to infringe upon them". In het Volksdagblad van 25 december j.l. werd "the people's right to put up big-character posters" een in de grondwet gegarandeerd democratisch recht genoemd dat niet onderdrukt kon worden.

In het zelfde artikel werd in dat verband tevens gesteld:

"What a revolutionary party should fear is the most dreadful, complete silence when it cannot hear the voice of the people":

Dit maakt beëindiging van de muurkranten-campagne's onwaarschijnlijk al is de kanalisering ervan in de zin van de besluiten van het CC-plenum alleszins mogelijk.

Aan uitvoering van het door het CC-plenum nogmaals bekrachtigde beleid is nu de hoogste prioriteit toegekend. Het CC heeft tevens enkele nieuwe accenten gelegd.

Zo is besloten dat de partij zich in de eerste plaats op de ontwikkeling van de landbouw moet concentreren. Met nadruk wijst het CC-communiqué erop, dat de snelle ontwikkeling van de economie als geheel (en de verbetering van de levensstandaard) afhankelijk is van vergroting van de agrarische produktie.

Het voor privé-doeleinden gebruiken van kleine stukken communegrond werd nadrukkelijk goedgekeurd. Door middel van prijsmaatregelen is produktievergroting voor de landbouwproducent aantrekkelijker gemaakt.

Deze beleidsbeslissingen moeten onder meer gezien worden in het licht van de teleurstellende graanoogst in 1978.

Deze is met slechts 3,5% gestegen tot 295 miljoen ton (ongeveer 10 miljoen meer dan in 1977). Een dergelijke groeipercentage ligt onder het niveau dat voor de realisering van het graanproduktiedoel in 1985 (te weten 400 miljoen ton) noodzakelijk is. Er is reden om te veronderstellen dat de gehele landbouwsector in 1978 de geplande groei van 4,5% niet heeft weten te realiseren. Met de nu genomen stimuleringsmaatregelen hoopt de CP-leiding een snelle ontwikkeling van de landbouw te bevorderen en zo de grondslag te leggen voor het uiteindelijke succes van het gehele moderniseringsbeleid.

In dat verband zijn tevens de CC-besluiten ten aanzien van het economisch management van belang. De bovenmatige concentratie van macht en economische rechten is door het CC veroordeeld. Besloten is aan de lagere, lokale politieke en economische instanties (bedrijven) een grotere beslissingsbevoegdheid inzake de bedrijfsvoering toe te kennen.

De positie van de bedrijfsleiding zal bovendien in zijn totaliteit worden versterkt.

Ook met deze decentralisering en "democratisering" van de bedrijfsvoering hoopt de CP een versnelling van de economische groei te bewerkstelligen.

In dit kader zijn (afgezien van de landbouw) in 1978 op een aantal gebieden toch al hoopgevende resultaten geboekt.

Zo is de industriële produktie in zijn totaliteit het afgelopen jaar met ruim 12% gestegen. In de energiesector werd een electriciteitsproduktiegroei van zo'n 14% gerealiseerd. Olie en aardgasproduktie stegen sterker dan gepland (met resp 11% en 10%).

De kolenproduktie bedroeg in 1978 naar alle waarschijnlijkheid zo'n 600 miljoen ton (plan 550 miljoen ton).

De staalproduktie had vorig jaar een omvang van ongeveer 31 miljoen ton.

Daarmee werd zowel het 1978-plan als het produktieresultaat van 1977, dit laatste met ruim 7 miljoen ton, overtroffen.

Dit goede 1978-resultaat doet echter niets af aan het feit, dat de kansen op realisering van het 1985-doel, namelijk een staalproduktie van 60 miljoen ton, nog steeds niet hoog kunnen worden aangeslagen.

Ook de beleidsbeslissingen van het CC-plenum hebben daar weinig aan kunnen veranderen.